

MUSEUMSAVISEN

Nr. 29
Oktober 1996
17. årgang

HOLSTED · BRØRUP · VEJEN

**Medvind eller modvind
- Egns museet efter 10 år**

**Gravkammeret på
Folding kirkegård**

**Udgravningen af Mannehøj
på Asbovej**

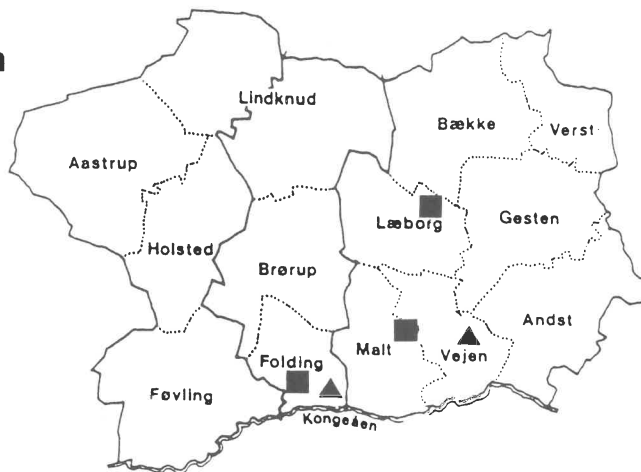
Havegruppen

Paula Trock - samlingen

Arkivet i Vejen

Arrangementer:

Jul på Sønderskov
30.nov.-1.dec. og 7.-8.dec.
Foredrag den 12.nov.:
Museerne i Letland
Sønderskov Koncerter 1997

MUSEET PÅ SØNDERSKOV

Sønderskovgårdsvej 2

6650 Brørup

Tlf. 75 38 38 66 - Fax. 75 38 38 65

Kontoret er åbent alle hverdage 8.30-16

Museets åbningstider:

1.sept. - 31.maj: tirsdag - fredag kl.12-16

lørdag - søndag kl.12-17

1.juni - 31. august: tirsdag - søndag kl.10-17

Efter forudgående aftale med museets kontor er der også adgang for skoleklasser og gruppebesøg udenfor de normale åbningstider.

Restaurant "Museumskælderen" 75 38 38 45

Faste medarbejdere:

Museumsleder: Svend Aage Knudsen

Museumsassistent: Ellen Marie Viuff

Museumsvært: Brynhild Tophøj

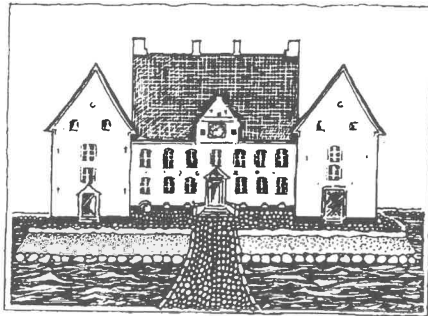
Naturvejleder: Finn Lillethorup Hansen

Assistent: Ellen Margrethe Damgaard

Pedel: Christian Ørsted Petersen

Rengøring: Elly Mikkelsen

Arkivleder i Vejen: Linda Klitmøller

HOLSTED - BRØRUP - VEJEN EGNENS MUSEUMSFORENING

Stiftet den 6. februar 1979 med det formål at oprette
og drive et kulturhistorisk egnsmuseum

Formand: Henry Nielsen, Melvangvej 2, Askov, 6600 Vejen, 75 36 06 64

Næstf.: Flemming Holm-Rasmussen, Kløvervej 16, 6650 Brørup, 75 38 38 11

Kasserer: Agner Frandsen, Askov Kirkevej 17, 6600 Vejen, 75 36 14 97

Foreningen har pr.1.oktober 1996 636 medlemmer

Kontingent 1996: 75 kr. for enkeltpersoner, 100 kr. for par/ægtepar

Kontingentindbetaling indbefatter også partoutkort for årets besøg

Foreningens medlemmer modtager Museumsavisen og andre meddelelser om aktiviteter

Dette nummer af Museumsavisen er redigeret af

Agner Frandsen, Svend Aage Knudsen og Linda Klitmøller

Medvind eller modvind

- Egnsmuseet efter 10 år

I indeværende år er der sat fokus på museets etableringslån og vores ansøgning om eftergivelse af anlægslånet. Fra museets side er der i denne sag ingen skjult dagsorden. Allerede for mere end et år siden lagde bestyrelsen op til en samlet drøftelse og afklaring af museets langsigtede perspektiver, herunder de økonomiske forudsætninger for museets virke mange år frem.

Som hidtil indgår det også i museets fremtidige målsætning, at vi vil søge flest mulige formål finansieret gennem ikke-offentlige tilskud - først og fremmest til gavn for den fortsatte opbygning af de permanente udstillinger. Her var det økonomiske omdrejningspunkt dog blevet lidt snævert med de store byrder vi allerede havde påtaget os. Set i bakspejlet skulle den fysiske etablering måske have været grebet anderledes an, men det lå desværre ikke i den museumspolitiske situation tilbage omkring 1989-90, hvor der fra mange sider var peget på Sønderkov som museumsramme. Nok var huset midt i den gennemgribende restaurering, men de helt specielle fysiske indretninger til museumsformål indgik ikke i Helge Kragelunds projekt. Her blev det nødvendigt med en anlægskapital, som blev opnået gennem et lån på 2.6 mio. kroner i Ribe Amts Frigørelsesfond med Brørup kommune som garantistiller.

Dette lån medgik til finansiering af museets helt fundamentale løsninger af brand- og tyverisikringen, overordnet grundbelysning (lamper i fatningerne), indretning af værksted og kompaktmagasin, møde- og undervisningslokale,

indføringsrum, biblioteksindretning, publikumsskiltning, samt en række tekniske og udstyrmæssige løsninger i de nævnte områder. Selv om det blev forsøgt, lykkedes det ikke at skaffe private fondsbevillinger til primært disse grundinstallationer, men derimod blev lånet direkte "løftestang" for mange støttebeløb til andre etableringsformål fra fonde og sponsorer. Her er det også væsentligt at anføre, at museet igennem næste alle områder har søgt medvirken fra lokale håndværkere og virksomheder - også når betydelige støttebeløb er kommet til museet udefra til gavn for lokalområdet.

Fra nulstatus til statsanerkendelse

Når vi påtænker, at museet startede fra en nulstilling i 1986 og blev statsanerkendt i 1990 som et af de sidste egnsmuseer, der har opnået denne status, var anlægsinvesteringerne en vigtig del af dette præcise mål. Og uanset på hvilke vilkår anlægsfinansieringen dengang kunne opnås, må vi i dag konstatere, at uden denne basisinvestering havde Sønderkov ikke været egnsmuseum i dag. Og det er samtidigt både bestyrelsens og ledelsens opfattelse, at uden statsanerkendelsen som kulturhistorisk egnsmuseum, ville lyset hurtigt være blevet slukket for mange andre af museets aktiviteter, undersøgelser og arrangementer. Nu vel - sejlads i åbent hav kan være farefuld, men vi synes trods alt, at kompaskursen har været rimelig præcis.

Vi har i alle årene måttet sætte en dagsorden i overensstemmelse med den kulturpolitiske og økonomiske vindretning - ikke blot i de tre kommuner, men også i forhold til amt og stat. Her kan det i nogle tilfælde være en fordel at være en selvejende, men dog en offentligt funderet institution. Vi mener faktisk, at museet er blevet godt modtaget og pænt behandlet i kommunerne i overensstemmelse med de forudsætninger, som et grundlag på godt 30.000 indbyggere kan give os. Dette er ikke en bittersød bemærkning, men rent faktisk en vigtig del af den pragmatisme, som museumsarbejde rummer i dagens Danmark. Således ydes der til den almindelige museumsfaglige drift og bygningsdriften af Museet på Sønderskov fra kommunerne godt 35 kr. pr. indbygger om året, hertil kommer amts- og statstilskud. Resten tilvejebringes gennem egenindtjening, støttemidler fra diverse fonde og sponsorer og fra museumsforeningens medlemmer.

Vi ønsker naturligvis at komme videre og skaffe "ny luft" til institutionen. Da vi i slutningen af 80'erne skulle afgøre museets fremtidsperspektiver var der mange bolde i luften - og det er der fortsat, men knapt så mange på samme tid. Henry Nielsens formandsberetning ved museets generalforsamling i marts repræsenterede et tilbageblik på museumsåret 1995 og et langt tilbageblik på de sidste 10 års etableringsarbejde.

Beretningen rummede også en redegørelse for den meget vigtige situation knyttet til museets anlægsforhold ved etableringen på Sønderskov. Der var i beretningen tale om en nøgtern vurdering af en institutions vilkår før, nu og i fremtiden. Selv om mange danske statsanerkendte museer er selvejende institutioner, er de alle helt eller delvis afhængige af offentlige

tilskud både til drift og anlægsopgaver. Det gælder også Egnsmuseet for Holsted, Brørup og Vejen kommuner. På den måde er museet blevet til ved Museumsforeningens initiativ og med et tværkommunalt engagement. En række forhold er baseret på aftaler og holdninger om økonomiske byrdefordelinger, som går helt tilbage til påbegyndelsen af den museumsfaglige etablering i 1986. De fysiske rammer spiller en helt afgørende rolle for det daglige virke - både indadtil i medarbejderstaben og i overensstemmelse med god museumsetik, og udadtil i forhold til offentligheden.

Det blev dog de vilkår, vi i den givne situation kunne opnå, og som skulle realisere museumsløsningen på Sønderskov. Her står vi 10 år senere og skuer tilbage, og vi vurderer, om det kunne have været løst anderledes og mere smidigt. Dagbogen siger, at det kunne det ikke umiddelbart i betragtning af den status museet havde.

"Kulturkrone til erhvervskrone"

Kulturområdet har i de seneste år oplevet en betydelig udvikling i alternative finansieringsformer gennem sponseringer og fondsstøtte. Vores virksomhed har også i pænt omfang nyt godt af disse former for økonomisk hjælp. Både gennem private fonde og særlige støtteordninger er der tilført betydelige midler, som har været nødvendige for at iværksætte de mange aktiviteter og opbygningsområder. Dette er jo i vidt omfang midler, som har gavnet lokalområdet gennem håndværksarbejde, tjenesteydelser og materialeindkøb.

Men vi har også oplevet, at der igennem de 10 år museet har været på vej, er sket en skærpelse af vilkårene for at tilvejebringe støtte fra både offentlige fonde og private kulturstøttende fonde. Uanset om vi taler om projekter, undersøgelsesopgaver eller direkte anlæg, er "hjælp til selvhjælp" et bærende kriterium for støtte. Og her menes helt kontant, at støtte udefra ofte betinges af det lokale offentlige engagement. Ikke målt alene på den ordinære drift - basisøkonomien - men helt konkret målt på den støtte et bestemt formål opnår fra lokal offentlig side - i vores tilfælde de tre kommuner. Dette kan man i disse år meget præcist ses illustreret gennem de mange projekter og formål som Statens Kulturfond har støttet. Og det kendetegner også de store projekter, som opnår millionstøtte fra Arbejdsmarkedets Feriefond. Uden et betydeligt lokalt bidrag, har det i hvert fald inden for museumsområdet hidtil ikke været muligt at tiltrække disse støttemidler. Det er ikke nødvendigvis altid "krone til krone" til det specielle formål, men det er vel kun rimeligt, at store investeringer udefra først indfries, når man ser det konverteret med lokalt økonomisk engagement til gavn for både erhvervsliv, håndværkere og turisme.

Opgaven

Museet har siden generalforsamlingen oplevet stor opmærksomhed omkring netop lånefinansieringen. Ikke umiddelbart negativt belyst, men dog med et stænk af malurt i bæget for dem,

som ikke har kendskab til museets totale hverdag, vilkår og lidt komplekse udviklingshistorie. Det skal for helhedens skyld anføres, at museet igennem 4 år har haft et beskedent pænt overskud på den ordinære drift. Ikke til ophobning i en stor egenkapital, men dog nok til at skabe en flerårig stabilitet i driftsøkonomien.

Det store dilemma i museets historie går helt tilbage til stiftelsen af museumsforeningen i 1979. Næmlig hjemstedskriteriet og vilkårene for den fysiske etablering og anlægsfinansieringen. Det blev ikke løst med et hug ved at pege på Sønderkov, som museets hjemsted. Men under alle omstændigheder fik vi en museumsidentitet, som kunne bane vej til statsanerkendelse og dermed den videre opbygning.

I mange sammenhænge har Sønderkov påkaldt sig stor opmærksomhed, og vi er stadig opsat på at levere et godt stykke museumsarbejde. Det er museets håb, at de igangværende og diplomatiske drøftelser omkring museets økonomi kan bringe fuld og hel klarhed over museumsopgavens egentlige formål - at gøre egnhistorien levende. Det er ikke en flygtig sidebemærkning, men faktisk også det, der blev sagt på generalforsamlingen med reference til museets forhandlingsinitiativ. Og alt taget i betragtning er den positive indstilling og optimismen fortsat tilstede i det museale samarbejde lokalt og regionalt.

Svend Aage Knudsen

Et statsanerkendt museums 4 forpligtelser:

Indsamling
Registrering
Forskning
Formidling

Gravkammeret på Folding kirkegård

Claudius-graven blev frilagt

I mange år har det Claudiuske gravmæle på Folding kirkegård trængt til renovering. Gravkammeret er bygget af Sønderskovs herremand Samuel Nicolaus Claudius i 1700-tallet. Et tøndehvælvet muret kammer er anlagt i nordsiden af en gravhøj fra oldtiden. Efter dets alder og udformning er gravmindet unikt. Efter forskellige forundersøgelser og involvering af en række myndigheder, besluttede menighedsrådet at få gennemført en samlet undersøgelse og istandsættelse af anlægget. Økonomien faldt på plads, og arbejdet gik igang i Juni måned i år. Det er nu næsten afsluttet, bortset fra genopsætningen af de konserverede gravsten og stentavlen med byggeindskrift.

Museet har stået for de arkæologiske undersøgelser i samarbejde med arkitekt Alan Havsteen-Mikkelsen, som har ledet selve renoveringen. Denne artikel skal blot være en foreløbig notits om en meget spændende arkæologisk udgravning.

De efterretninger, der haves, oplyser, at Claudius's kone Christine Margrethe f. Bachmann døde i 1756, og at hun formodentlig blev begravet inde i kirken. Samme år eller senere bygger Claudius gravkammeret, hvor hans kiste efter hans død i 1771 blev hensat.

Kammeret var i begyndelsen af dette århundrede endnu ikke fyldt op med jord hen over kisterne. Det kan vi udlede af de aktuelle udgravninger ved at sammenholde dem med tidligere graver Anna Haise's oplysninger. Således var det efter alt at dømme hendes svigerfar, som lod de fritstående kisterester jorddække ved at kaste alminde-

lig sandmuld ind i kammeret - det må være sket omkring 1930. Det syn, som man herefter fik ved et kik ind i gravhvælvet, var et tilsyneladende tomt jordfyldt kammer.

Vi begyndte en afrømning af mulddækket, og bagerst i kammeret fremkom dele af et kistelåg. Det var delvist knust af påkastede sten. Efterhånden dukkede mere og mere frem af et kasseformet kistelåg med læderbetræk, hjørnebeslag af bronze og en stor skjoldplade af bronze - delvis knust af en stor sten. Under låget var der ingen begravelse. Et henkastet låg.

Fortsat nænsom afrømning af mulden frilagde endnu et låg, forsynet med bronzeplade. Låget viste sig at tilhøre en fuldstændig sammensunken kiste, der har stået frit på kammerets bund.

Den endelige udlæsning af de to bronzeplader, der er til afrensning hos konservatoren, er ikke fuldt afsluttet endnu. Beskeden er dog tydelig nok. Skjoldindskriften på det henkastede låg beskriver Christine Margrethe Claudius' slægtsaner, hendes giftermål og sygdomskvaler indtil hendes død i 1756. Hendes fint udførte kistelåg kan være sat herind, da hendes grav i kirken blev rømmet omkring 1897, hvor middelalderkirken rives ned.

Den anden plade er forsynet med Claudius' data, slægtsforhold, giftermål, sygdom og død.

Begravelsen er nu lukket igen og de formuldede kisterester er blevet nænsomt forsejlet og tildækket for eftertiden.

S.A.A.K.

Udgravningen af gravhøjen set fra nord med rester af randstenskæden i forgrunden. I det lodrette syd-nordgående snit gennem højen kan der iagttages fine lagserier af formuldede græs- og glyngtørv, som rundhøjen er bygget af. Foto: Egnsmuseet.

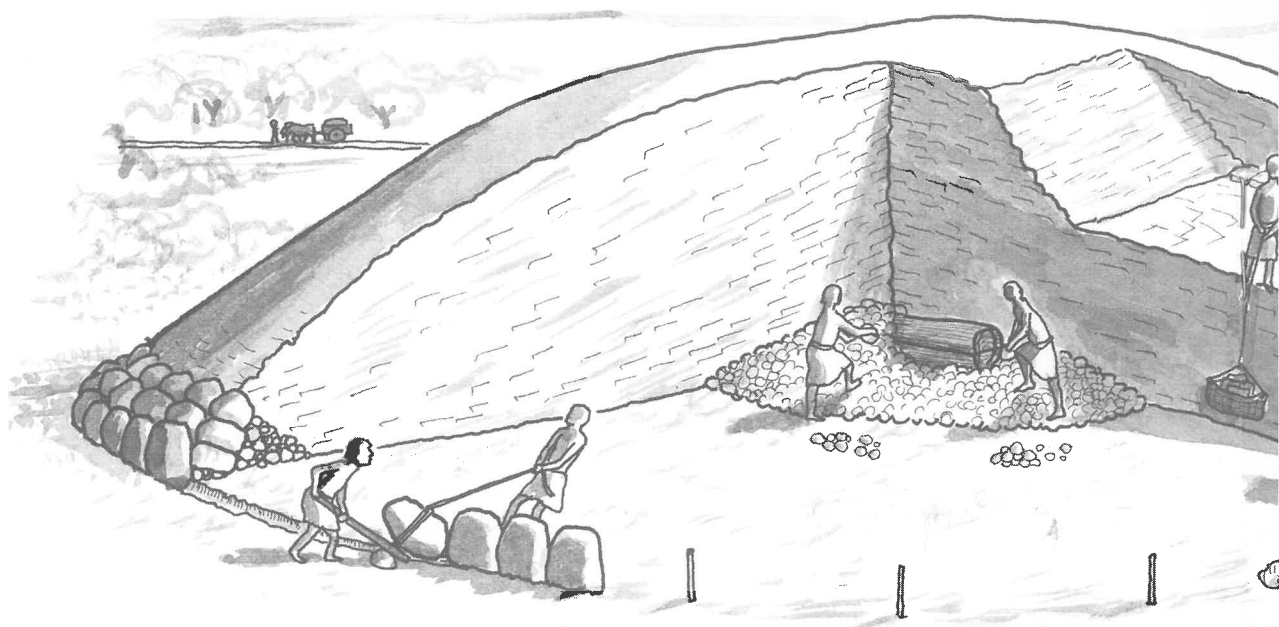
Mannehøj - en gravhøj fra ældre bronzealder

Ved Asbovej 56 nær Bække kan man i dag, umiddelbart øst for cykelstien, se en græsklædt forhøjning i terrænet. Det er en del af den gravhøj, som Museet på Sønderkov i 1993 fik mulighed for at undersøge i forbindelse med anlæggelsen af cykelstien fra Læborg til Asbo. Højen er efter den arkæologiske undersøgelse blevet genopbygget i størst muligt omfang, og der er opsat to større sten for at markere, hvor højens randstenskæde oprindeligt har været. Det er nu muligt at danne sig et indtryk af højens udformning. Samtidigt er der opsat en informationstavle, der fortæller

om de arkæologiske undersøgelser og resultater.

Mannehøj blev første gang undersøgt omkring 1900 af lodsejeren på gården. Han gravede ned midt i jordhøjen og tømte næsten centralgraven for gravgaver. Der blev fundet en spiralling i to-snoet guldtråd og tre bronzegenstande, som i dag opbevares på Nationalmuseet. Fundene daterer graven til den ældre bronzealder (1800-1300 før Kristus). Selve graven var indrammet af store sten.

Ved egnsmuseets undersøgelse i 1993 kunne det tydeligt iagttages, at der tidligere var gravet i højen og kun en

lille del af stenpakningen var intakt. Ved undersøgelsen blev der fundet et brudstykke af klingens fra et bronze-sværd. Dette bekræfter, at den gravlagte har været en mand, og at han formodentlig er blevet begravet i en egekiste med alt sit personlige udstyr. Bronzealderens samfund var klassesdelt - der var forskel på fattig og rig. Høvdingen og hans familie var de mest velstillede, og det er dem vi finder gravlagt i de store høje fra den ældre bronzealder.

Undersøgelserne viste, at Mannehøj er opbygget af græs eller lyngtørv. Højen har oprindeligt været ca. 4 meter høj og omkring 25 meter i tværmål. Der var bevarede rester af en randstenskæde ved højens fod.

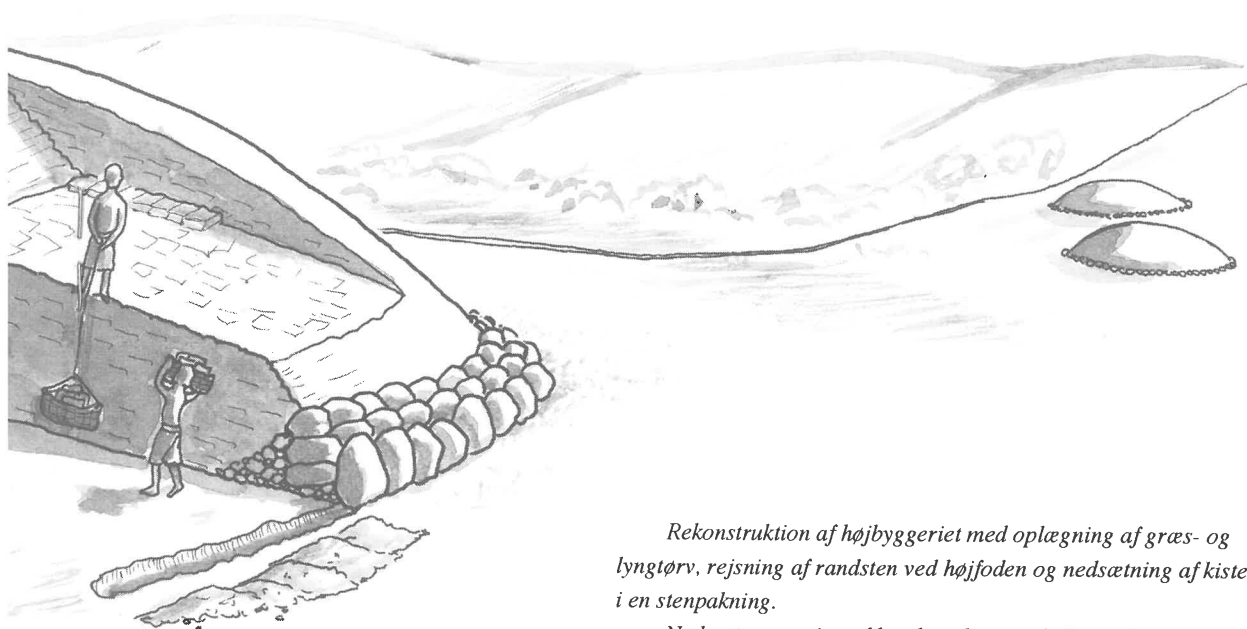
I umiddelbar nærhed af højen har der været bebyggelse i samme tidsrum, som højen blev opført. Det ses af, at der i højfylden er fundet lerkarskår fra ældre

bronzealder, og at der under højen kunne iagttages dyrkningsspor i form af pløjspor efter datidens pløjeredska-b - arden.

Vejstrækningen mellem Læborg og Asbo ligger omkring 150 meter vest for det oprindelige Hærvejsforløb. Det er karakteristisk for bronzealderens gravhøje, at de ofte grupperer sig tæt ved datidens vejforløb på højtliggende bakkedrag.

Mannehøj er kun en ud af flere gravhøje på det højtliggende terræn oven for Asbo Bæk. Den er imidlertid den eneste, der i dag er bevaret, da den kom til at ligge i kanten af gårdens have. De andre høje er for længst så nedpløjede, at der ikke længere er synlige spor.

I ældre bronzealder var gennemsnitstemperaturen en anelse højere end i dag. Landskabet var præget af åbne

Rekonstruktion af højbyggeriet med oplægning af græs- og lyngtørv, rejsning af randsten ved højjoden og nedsætning af kisten i en stenpakning.

Nederst en tegning af høvdingebegravelsen i egekisten, hvor låget er taget af. Tegninger af Tim Grønnegaard.

skove med lind og eg samt overdrev hvor kvæget græssede. Træfældningen gav plads til dyrkbare marker og skaffede tømmer til de solidt byggede huse, som kendetegner bronzealderen. Lokalt er der nord for Vejen fundet velbevarede tomter af bronzealderhuse på 25-30 meters længde.

Gravhøjen er et besøg værd og samtidigt opfordres man til at lægge vejen forbi museets udstilling i Bække Rutebilstation og ved Klebæk Høje med den unikke skibssætning.

Undersøgelsen og reetableringen af højen er gennemført i samarbejde med Ribe Amts Natur- og planafdeling

For arkæologigruppen var undersøgelsen en kærkommen anledning til at yde en indsats.

Ejvind Hertz og Marie Walther

*Køkken- og urtehaven fotograferet i juni. Flere afsnit har i år fået endnu mere karakter. Det gælder læge- og krydderurterne og ikke mindst det færdige bedanlæg til snit- og sommerblomster.
Foto: Ellis Jørgensen/Museet 1996.*

HAVEGRUPPEN

Formidling og udflugt

Havehistorisk Selskab udgiver årbogen "FRA KVANGÅRD TIL HUMLEKULE". Foreningen, som har hjemsted på Landbohøjskolen på Frederiksberg, kunne i 1995 fejre 25 års jubilæum. I denne anledning kom jubilæumsskriftet til at handle om historiske haveanlæg og museumshaver. Museet har ved undertegnede bi-

draget med artiklen "Kilder til en barokhave i Sydjylland - ved herregården Sønderskov Hovedgaard", hvor der berettes om haveprojektet, indsamlingen af topografiske og arkæologiske kilder samt en omtale af projektet med genskabelse af den store afdeling med køkken- og urtehaver.

Dette er fulgt op af en artikel i Det danske Haveselskabs medlemsblad "Haven" (nr.3 - marts 1996). Under titlen "Havearbejde på udebane" formidles samarbejdet med den frivillige arbejdsgruppe, som varetager hovedparten af arbejdet med dyrkning og pasning af den genanlagte køkkenhave og enkelte andre haveafsnit.

Begge bidrag indgår i museet mål om at nå udenbyes med markedsføringen af Sønderskov som museum og besøgssted.

Den 1.juni var der arrangeret udflugt for havegruppen til Salling, hvor vi besøgte Asta og Kjeld Skov på herregården Østergaard. Det er næsten ikke til at tro det, men den smukke fredede bygning står i dag desværre i næsten lige så stort forfald, som Sønderskov gjorde det for nogle år tilbage. Vi besøgte Østergaard og fik en meget spændende oplevelse sammen med familien Skov. De forsøger nu sammen

med lokale interessegrupper, kommunen, amtet og fredningsmyndigheder at iværksætte en hårdt tiltrængt restaurering - hvis de økonomiske midler kan tilvejebringes!

Dette besøg blev sat i relief, da vi efterfølgende besøgte urtehaven og borgmuseet på Spøttrup på Vest-Salling.

Svend Aage Knudsen

Kustoder og omvisere på udflugt

Det er blevet en god tradition, at de frivillige kustoder og omvisere kommer på en ekskursion til andre museer. I år gik septemberturen til Sønderjylland med Museet på Sønderborg Slot som vært.

Først besøgte vi det utroligt spændende teglværksmuseum Cathrinesminde på Broagerland ud til Flensborg Fjord. Det nyrestaurerede teglværk er en afdeling af Museet på Sønderborg Slot, og det drives i vid udstrækning med frivillige medarbejdere. Iøvrigt kan vi da godt være lidt stolte af, at de faktisk har brugt vores samarbejdsmodel med arbejdsgrupper, og det blev da også pænt nævnt ved arrangementet. Vi blev fint introduceret, så museumsafdelingen, den store istandsatte ringovn fra 1893 og besøgte de tre arbejderlejligheder, som er nyistandsat med økonomisk støtte fra SID.

Efter frokosten blev vi ført igennem landskabet af museumsinspektør Inge Adriansen, og hvad hun ikke ved om egnen og dens historie, især knyttet til landshistorien, krigene, 1864 og Dybbøl, ja, det er ikke godt at vide. Det var meget pragtfuldt, levende og humoristisk, og det fortsatte på Sønderborg Slot. Det var virkelig en dejlig dag, og dermed fik museets personale igen lejlighed til at markere, at vi er yderst glade for det samarbejde, som er bygget op med en stab af frivillige.

S.A.A.K.

Forpagterskifte i "Herregårdskælderen"

Leif Kaspersen og Elsebeth Knudsen har af helt private grunde besluttet at ophøre som forpagtere af restaurant "Herregårdskælderen". Der er tale om en rent familiær beslutning, idet de samtidigt meddeler, at de har været meget glade for samarbejdet med museet. De tilkendegiver, at det bestemt også har været en økonomisk rentabel virksomhed, hvilket jo er ret så vigtigt i forbindelse med et forpagterskifte. Restauranten vil fortsat være der i tæt samarbejde med museet, og det er bestyrelsens og ledelsens opfattelse, at den skal køre videre med de samme kvalitetskriterier, som den er blevet opbygget med. Der afleveres både et godt kundekartotek og ordrer på mange arrangementer i det nye år.

Vi vil gerne benytte lejligheden til at takke Elsebeth og Leif for et stort engagement. Vi vil respektere den kvalitetslinje, de har stået for. Samtidig vil museet benytte lejligheden til at foretage enkelte småjusteringer, idet vi samtidigt håber, at museet og en ny forpagter kan gøre stedet endnu mere brugt, end det allerede er tilfældet. Under alle omstændigheder starter vi ikke på bar bund som for 4 år siden, da bedriften var helt ny. Vi er blevet mange erfaringer rigere, og det vil indgå i udbydningen af forpagtningen til en professionel kok, som kender det gode danske og internationale køkken med regulære og friske varer. Håndværket skal kunnes. Der er konsumspisesteder nok i Danmark.

S.A.A.K.

Paula Trocks tekstilsamling

- nu på Sønderskov

Museet på Sønderskov har netop fået opfyldt et længe næret ønske. Vi har fra Museet på Sønderborg Slot fået overdraget væver Paula Trocks store samling af tekstilprøver. Med denne nyerhvervelse har vi fået afrundet vore tekstilsamlinger med en vigtig lokal repræsentant for vævning som kunsthåndværk.

Erhvervelsen af Paula Trocks samling giver Sønderskov helt nye muligheder - musealt og formidlingsmæssigt. Askov har været udgangspunkt for et banebrydende arbejde indenfor dansk vævning, begyndende med Jenny la Cours væveskole i 1889 og videreført af hendes elever i forskellige retninger. Med erhvervelsen af Paula Trocks samling har vi fået en meget vigtig brik til at fortælle denne historie, som begynder med den svensk inspirerede genoplivning af den folkelige vævetradition og blandt andet ender i moderne kunsthåndværk og design.

Paula Trock er i den relation interessant, fordi hun personligt har gjort hele udviklingen med fra højskolevævning til moderne design. Paula Trock har været elev på Jenny la Cours væveskole, deltaget i Dansk Husflidsselskabs kurser, og i 1928 oprettede hun efter studieophold i Sverige og Finland væveskolen Askovhus, som i 1930 blev udvidet med værkstedet Troba. I 1934 flyttede såvel skole som værksted til Sønderborg, men blev brat stoppet i 1943, da tyskerne beslaglagde bygningen. Askovhus startede med et 6 måneders kursus i vævning, men allerede i 1930 blev det

suppleret med en 2-årig erhvervsuddannelse. Askovhus blev anerkendt som teknisk skole - den første kun for kvinder.

Erstatningsmaterialerne under 2. verdenskrig vakte for alvor Paula Trocks interesse for uldens værdi, og i 1949 oprettede hun Spindegården i Askov. Her startede hun på fremstilling af uldgarner til håndvævning. Da garnerne var ret dyre, og håndvæverne ikke var indstillet på at betale så meget for kvalitet, begyndte Paula Trock for at eksistere og for at vise garnenes muligheder selv at væve dem op på Spindegården. Her valgte hun gardiner som speciale, og skabte blandt andet det kendte "uldspind". Spindegården fik en lang række store også internationale opgaver, og den har modtaget flere internationale udmærkelser bl. a. på Triennalerne i 1954-57-60. I 1969 stoppede Paula Trock som leder af Spindegården, som siden er ført videre af Hanne Vedel i Åbenrå. Hanne Vedel overtog samtidig ophavsrettighederne til Paula Trocks arbejder.

Paula Trocks samling af tekstilprøver er meget stor, omfattende flere tusinde prøver fra hele perioden 1928-70. Vi søgte og har fået 25.000 kr. fra Statens Museumsnavn til den første del af den etnologiske og vævehistoriske registrering. Det giver museet mulighed for at gennemgå samlingens forsknings- og formidlingsmæssige muligheder. Når den indledende grundregistrering af samlingen er gennemført, håber vi, at Tekstilgruppen vil være behjælpelig med det efterfølgende arbejde med samlin-

Opstilling af et lille udvalg af den store nyerhvervelse af tekstiler, væveprøver, garner og andet kildemateriale. Oliemaleriet er en tidligere erhvervelse, hvor man ser Paula Trock i Spindegården med pragtfuldt farvede garner. Foto: Ellis Jørgensen/Museet 1996.

gen. Det første mål er en særudstilling om Paula Trock og et foreløbigt katalog over stofprøverne. Næste skridt vil være en permanent tekstiludstilling, hvor de erfaringer, som vi indhentede fra særudstillingen "Tekstiler og vævning i

folkelig tradition - højskoletekstiler" sammen med erfaringerne fra særudstillingen om Paula Trock skulle danne et solidt grundlag.

Linda Klitmøller

Et nyt arkiv

Renoveringen af lokalhistorisk Arkiv i Vejen

Lokalhistorisk Arkiv for Vejen Kommune har i sommer været genstand for en større renoveringsprojekt, som har til formål dels at sikre samlingerne bedre dels at gøre arkivet mere publikumsvenligt.

Første led i projektet var en tiltrængt brand- og tyverisikring af arkivet. Til dette arbejde har vi modtaget økonomisk støtte fra Statens Museums-nævn. Vand er arkivaliers største fjende. Derfor er vi glade for, at Vejen kommune har sagt ja til at brandsikre den resterende del af bygningen. I tilfælde af brand vil vi måske så undgå den helt store skade på arkivalierne.

Arkivalier har mange andre fjender, støv er en af dem. Arkivet har indtil nu været tæppebelagt, og tæpper er den helt store støvsamler. Derfor er tæpperne erstattet med linoleum, som er lettere at holde støvfrit.

Når alle reoler, skabe, arkivkasser m.m. alligevel skulle flyttes i forbindelse med udskiftningen af gulvbelægningen, var det oplagt at få lofter og vægge malet. For at få bedre plads til at modta-

ge grupper og skoleklasser er halvæggen i "læsesalen" blevet fjernet. Sidste led i denne del af renoveringen har været en nyindretning af arkivet.

Efter renoveringens gennemførelse har arkivet fået nyt Edb-udstyr og installation af registreringsprogrammet Arkibas. Dette program er udviklet af SLA (Sammenslutningen af Lokalhistoriske Arkiver), og anvendes i dag af langt over 100 lokalhistoriske arkiver. Med overgangen til dette registrerings-system vil det efterhånden blive muligt for brugerne selv på Edb at finde frem til de ønskede arkivalier. Til Edb-udstyr og program har vi modtaget økonomisk støtte fra Brandkassefonden Sydvest og Den danske Banks Fond.

For at gennemføre alt dette var det nødvendigt at lukke arkivet i perioden fra 15. april til 1. juli. I resten af sommermånederne har de besøgende måttet affinde sig med byggerod, men nu lysner det. Vi mangler kun at få de sidste ting på plads. Resultatet er blevet et lysere og mere publikumsvenligt arkiv.

Linda Klitmøller

"Arbejds mænd gennem 100 år"

SID's jubilæumsbog "Arbejds mænd gennem 100 år" er nu udkommet.

I bogen fortæller Linda Klitmøller historien om arbejds mændenes vilkår i Vejen 1896-1996. De vigtigste elementer i de organiserede arbejds mænds fælles historie fremdrages, og der fortælle som arbejds mændenes relationer til deres fagforening og til deres by.

SID-efterslønnerne i Vejen har bidraget med research.

Bogprojektet blev omtalt i Museumsavisen november 1995.

Bogen kan købes på arkivet til en favørpris af 60 kr. + forsendelse.

Arrangementer

Bemærk, at særudstillingen **"Folketøj-modetøj 1750-1835"** slutter den 27.oktober. Det er en meget spændende og flot opsætning af Kamma Gudmand-Høyers folkedragtsdukker og tekstiler.

Temaudstillingen **"Dukkedronninger"** har vi taget ind for at vise et beslægtet emne, hvor der også er arbejdet med rekonsruktion af dragttraditioner opsat på skaladukker. denne udstilling står helt frem til den 20.december.

Foredrag tirsdag den 12. november kl. 19.30 i baroksalen på Sønderskov.

Museumsfolk fra Ribe Amts museumsråd var i begyndelsen af september på studierejse til museer i Letland. Netop museerne i Baltikum kan afspejle den identitet og kulturhistorie, som de nye nationer nu søger efter mange år under sovjetstyret. dette vil Svend Aage Knudsen fortælle om og illustrere i et lysbilledforedrag:

"På rejse til museer i Letland - tilbage i fortiden"

Gratis adgang for medlemmer (husk partoutkort).

Traditionen tro med både gengangere og helt nye elementer afholder vi atter

"Jul på Sønderskov"

Lørdag-søndag den 30. nov.-1.dec. og 7.-8.dec. - Alle 4 dage fra kl.13-17

Med de gode erfaringer fra sidste år er der ingen forsalg af billetter, og der er ingen aktiviteter på faste tidspunkter. Der er musik, arbejdende værksteder, nissebutik, julebagning og meget mere i et sammenhængende forløb. Det forløb faktisk godt i fjerde uden de tidligere store sammenklumpninger af publikum.

Der er altid bedst plads på lørdagene, især den første lørdag.

Kongeåmødet på afstemningsdagen afholdes traditionen tro den 10. februar, som i 1997 er en mandag. der arrangeres foredrag i baroksalen på sønderskov kl. 19.30. Foredragsemnet er ikke endeligt fastlagt og vil blive annonceret senere.

Sønderskov Koncerter 1997.

En foreløbig omtale til reservation af datoerne:

Søndag den 26.januar kl. 16: Lars Todberg Bertelsen og Frode Stengaard

"Die Schöne Müllerin" af F.Schubert.

Søndag den 16. marts kl. 16: Pianist Ulrich Stärk og strygekvintet

"Forellekvintetten" af F.Schubert.

Søndag den 6.april kl. 16: Det jydsk Kammerkor

"Liebeslieder Waltzer" af Brahms

Udgivelse af museumsfolder

Museet udgav i sommer et nyt foldermateriale til de besøgende. Det består af en præsentationsmappe, plakater og en tressproget folder. Folderen vedlægges Museumsavisen.

DE LOKALHISTORISKE ARKIVER i Holsted, Brørup og Vejen kommuner

- Lokalhistorisk arkiv** Vestergade 17, 6670 Holsted.
Åbningstid: onsdag 14 - 18 og i perioden 1.10. - 31. 3
tillige tirsdag 19 - 21 eller efter aftale.
Tlf.: 75 39 20 10 Leder: Chr. Carstensen.
- Aastrup Sognearkiv** Borgergade 121, 6752 Glejbjerg
Åbningstid: 1. og 3. torsdag hver måned 15 - 19 eller e. aftale
Tlf.: 75 19 82 80 Leder: Olga Pedersen.
- Hovborg Lokalhistoriske Arkiv** Hovborg Skole, Lindevej 5, 6682 Hovborg. Tirsdag 15-17.
Tlf.: 75 39 62 57 Leder: Henry Pedersen.
-
- Historisk arkiv for Brørup og omegn** Brørup Bibliotek, Stadionvej 4, 6650 Brørup.
Åbningstid: torsdag 15 - 17 eller efter aftale.
Tlf.: 75 38 18 55 Leder: Laurits Clausen.
-
- Lokalhistorisk arkiv** Østergade 2, 6600 Vejen, tlf.: 75 36 35 99.
Åbningstid: tirsdag 10-14, onsdag 10-17, torsdag 10-14,
mandag og fredag lukket.
Leder: Linda Klitmøller. Medhjælper: Birthe Koefoed Eriksen
- Gesten Sognearkiv** Kjeld Jensen, Nygade 16, 6621 Gesten, tlf. 75 55 73 14
- Bække Sognearkiv** Søren Frederiksen, Tværvej 10, 6622 Bække tlf. 75 38 97 06

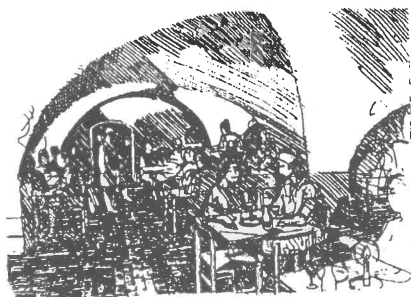
Gårdejer Martin Petersen, Skovsminde, Gesten.

LANDBRUGSHISTORISK SAMLING

Landbrugsredskaber og -maskiner fra nyere tid (ca. 1890 - 1950)

Samlingen kan bese af grupper efter aftale, tlf. 75 55 70 39

HERREGÅRDSKÆLDEREN SØNDERSKOV

Tirsdag-fredag kl.12-16

Lørdag kl.14-21

Søndag kl.12-17

Mandag lukket

Ring venligst vedrørende restaurantens aften-
åbningstider, der varierer afhængigt af sæsonen.
Bordbestilling bedst for begge parter.

Forpagter, kok Leif Kaspersen. Tlf. 75 38 38 45